

СТ А Н О В И Щ Е

От: **доц. д-р Димитър Марчев Благоев**

Катедра „Индустриален бизнес, Бизнес факултет, Университет за национално и световно стопанство, София

Научна специалност: 3.8. Икономика и управление (Иновации и инвестиции в бизнеса)

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по професионално направление 3.8. Икономика, *научна специалност Икономика и управление (управление на човешките ресурси)* в УНСС.

Автор на дисертационния труд: *Мария Йорданова Митева*

Тема на дисертационния труд: *Оценяване на ефективността на обучението на човешките ресурси в бизнес организации*

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 3225/20.12.2019г. на зам.-ректора на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към катедра „Индустриален бизнес, Бизнес факултет на УНСС по научна специалност Икономика и управление (управление на човешките ресурси), професионално направление 3.8. Икономика съгласно Заповед на Ректора на УНСС № 1062/10.05.2013г. Обучението е осъществено в *редовна и в последствие в задочна* форма на подготовка, през периода 10.05.2013-04.12.2019г.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представеният за становище дисертационен труд, на тема: „Оценяване на ефективността на обучението на човешките ресурси в бизнес организации” е в общ обем от 252 страници. Структурата на дисертацията се състои от: увод, три глави, заключение, приложения и

използвани и цитирани литературни източници. Дисертационният труд е разработен на база на информационни и литературни източници, обхващащи 218 заглавия, от които 30 на български, 188 на английски език. Текстът съдържа 45 таблици, 25 фигури и приложения (методически инструментариум за провеждане на практическо изследване – анкета, карта за диагностика, анкета за оценка на ефективността, списък с дейности за подобряване на ефективността на обучението, резултати от практическите проучвания).

Темата на дисертационният труд е посветена на актуален проблем за организациите, предвид наболелия проблем с липсата на кадри и необходимостта от повишаване на квалификацията на персонала чрез добре подбрани и ефективно провеждани фирмени обучения. Същата актуалност е обоснована в увода на дисертацията и в цялостния текст на изложението, като е акцентирано на степента на разработеност на проблема и идентифициране на възможните бели полета. Дефинираните цел, задачи и изследователски тези са сравнително добре структурирани и се характеризират с взаимна обвързаност.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

В дисертационния труд са дефинирани изследователските методи, които може да се каже, че са добре подбрани и насочени към решаване на поставените задачи и формулираната цел на дисертационното изследване. Без съмнение широтата на дисертационното изследване предполага формулиране на конкретни ограничения, чрез които да бъде стеснен предметът. Същите са детайлно представени в увода на дисертацията.

Проучен е голям набор от литературни източници, като са обхванати основни, български и чуждестранни автори работещи в областта на човешките ресурси и по-специално в областта на обучението на персонала. Това показва възможностите на автора на дисертационния труд да идентифицира, селектира, анализира и обобщава научна информация по конкретна тематика.

На база на теоретично проучване за същността и спецификата на понятието „обучение“ е дефинирано работно, авторско определение, което се използва и на което се основава последващото разработване на дисертационния труд, като същевременно е направен паралел с развитието на персонала в бизнес организацията. В контекста на процеса на учене при хората и теориите в ученето, са дефинирани основни предпоставки за повишаване на ефективността при ученето и критичните (рискови) фактори за постигане на ефективност на обучението. В това направление е направена добра връзка фактори-подходи за повишаване на ефективността

на обучението и връзката между рискови фактори и поддържащи фактори (табл.5).

Разгледани са конкретни модели за оценка на ефективността на обучението – на Къркпатрик, IMTEE, Холтън, Гъскин Филипс, което показва доброто познаване от страна на докторанта на основните теоретични концепции в изследваната област.

Във втора глава, която по своя характер има методически характер, са дефинирани коректни изследователски въпроси, като се прави препратка към елементи, които са разгледани от теоретичен характер в първа част на дисертационния труд. Това може да бъде оценено положително, тъй като докторантът се стреми и постига обвързаност между отделните части на дисертацията.

Методологическият модел е представен достатъчно ясно, графично и концептуално, като за всяка от включените в него фази се прави аналог със съществуването им в разгледаните в началото на главата методологически модели. Методиката, като резултативна, представя конструиран индекс на ефективността на обучението, на базата на няколко секторни индекса: индекс на рисковите фактори, индекс на индивидуалните резултати, индекс на организационните резултати. Дефинирани са специфични цели, стоящи пред емпиричното изследване, които са залегнали в методиката на дисертационния труд.

Практическото изследване е изпълнено в контекста на разработения методологически инструментариум и е проведено в две отделни фази – фаза на пилотно проучване, за идентифициране на потенциални несъответствия и слабости в практиката на фирмите, по темата на дисертационния труд и същинско проучване, целящо апробиране на разработената авторска методика за оценка и анализ на обучението в бизнес организациите и последващото му усъвършенстване (подобряване). В обобщение на практическото изследване са дефинирани детайлни изводи и препоръки към заинтересовани страни.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Посочените в автореферата пет приноса на научното изследване в дисертационния труд са коректни, като формулировката им е логична, точна и откроява направеното с дисертационното изследване. Основните приносни моменти в дисертационното изследване са свързани със систематизация на съществуващото научно знание и методически приноси, свързани с оценяване на ефективността на обучението. Като приложен принос, може да се посочи проведеното изследване за практиката на фирмите при оценяване на ефективността на обучението и

успешното апробиране на предлаганата методика в практиката.

Считам, че приносите моменти в дисертацията са резултат на самостоятелната работа на автора. Те обогатяват методическите аспекти и практиката в сферата на човешките ресурси и по-конкретно в областта на обучението на персонала и предлагат нов подход, приложим при оценяване на ефективността на обучението, реализирано от бизнес организациите.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

По дисертационния си труд докторант Мария Митева има 4 публикации. Три от публикациите са доклади, изнесени на научни конференции, проведени в УНСС, София. Една от публикациите е статия, публикувана в научно списание на Икономическия университет Варна, което е с редколегия и индексирено в бази данни с научна информация. Считам, че тези публикации отразяват реално постиженията на докторанта и са достатъчно представителни, за да се популяризират резултатите от дисертационния труд пред академичната общност и заинтересованите лица от бизнес практиката.

6. Оценка на автореферата

Представеният автореферат на дисертационния труд е в обем от 58 страници. В него достоверно е възпроизведено съдържанието на дисертационния труд. Съставен е от пет части, които се отнасят до общата характеристика, структурата и съдържанието, представяне на изложението, справката за приносите и публикациите по дисертационния труд, както и декларация за оригиналността на дисертационното изследване. Изложението му в синтезиран вид представя най-важните моменти на дисертационния труд.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

- Някои аспекти (разгледани от теоретичен характер), които са косвени за темата на дисертационния труд, могат да отпаднат. По този начин ще се намали цялостния обем, а и ще се постигне по-добро съотношение в обемно отношение между отделните части на дисертацията, от една страна, а от друга, ще се осигури по-добра проследимост на вложената в дисертацията концептуална логическа схема;

- Добре е авторът на дисертационния труд да се усъвършенства в посока синтезиране и акцентиране на най-важните аспекти за конкретна тематика от богатия набор от научни литературни източници, които

съществуват и могат да бъдат проучени. По този начин ще се постигне концентрация на знания, с най-голяма важност и полезност за постигане на предварително поставените цели.

- В контекста на разгледания понятиен апарат по темата на дисертационния труд, **ефективността** или **ефикасността** при обучението на персонала е по-важна за бизнес организацията и защо?

8. Заключение

Дисертационният труд на докторант Мария Йорданова Митева е оригинално изследване на актуален научен и практико-приложен проблем. Изследователските задачи поставени в него са изпълнени, а основната му цел е постигната. Научно-приложните приноси, съдържащи се в дисертацията, обогатяват съществуващи знания в областта на изследваната проблематика.

Дисертационният труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и вътрешните нормативни документи на Университета за национално и световно стопанство за присъждане на образователната и научна степен „доктор”.

Препоръчвам на уважаемите членове на Научното жури да присъдят на докторант Мария Йорданова Митева образователната и научна степен „доктор”.

27.01.2020г. / София

Подпис: